

Protection des témoins menacés

Exposé des motifs

Mesdames, Messieurs,

1) Généralités

La loi du 7 juillet 2002 contenant des règles relatives à la protection des témoins menacés et d'autres dispositions, qui a conduit à la modification des articles 102 à 111 du Code d'instruction criminelle, a été publiée au Moniteur belge le 10 août 2002 et est entrée en vigueur le 20 août 2002.

Depuis cette date, les dossiers traités par la Commission de protection des témoins se sont avérés particulièrement complexes.

Certes l'article 11 de cette loi dispose que les Ministres de la Justice et de l'Intérieur prennent les mesures organisationnelles nécessaires en vue de rendre possible la protection des témoins.

Cependant, à la lumière de la pratique et de l'expérience, certaines adaptations indispensables et urgentes nécessitent des modifications législatives.
C'est l'objet du présent projet.

2) Commentaires des articles

Article 2

La pratique montre que la réussite de la protection de témoins menacés dépend notamment de la présence d'un certain nombre de mesures organisationnelles dans

Bescherming van bedreigde getuigen

Memorie van toelichting

Dames en Heren,

1) Algemeen

De wet van 7 juli 2002 houdende een regeling voor de bescherming van bedreigde getuigen en andere bepalingen, die leidde tot de wijziging van de artikelen 102 tot 111 van het Wetboek van Strafvordering, werd bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 10 augustus 2002 en is in werking getreden op 20 augustus 2002.

Sindsdien is gebleken dat de door de Getuigenbeschermingscommissie behandelde dossiers een zeer complex karakter bezitten.

Artikel 11 van voornoemde wet bepaalt dat de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken de bijzondere organisatorische maatregelen nemen die noodzakelijk zijn om de getuigenbescherming mogelijk te maken.

Gelet op de praktijk en ervaring zijn evenwel wetswijzigingen vereist met het oog op bepaalde noodzakelijke en dringende aanpassingen.
Dit is het doel van onderhavig ontwerp.

2) Artikelsgewijze bespreking

Artikel 2

De praktijk toont aan dat het welslagen van de bescherming van bedreigde getuigen mee afhankelijk is van de aanwezigheid van een aantal organisatorische

le cadre desquelles les fonctionnaires de police chargés de cette protection peuvent préparer et exécuter leurs missions.

Il s'agit notamment des fonctionnaires de police du service de protection des témoins de la police fédérale (article 103, § 2, du Code d'instruction criminelle), chargés de la coordination de la protection, et des fonctionnaires de police de la CGSU (article 103, § 3, alinéa 2, du même Code), chargés de l'exécution de la protection.

Cet article porte donc uniquement sur des mesures organisationnelles générales pour les services de polices et non sur les mesures à l'égard de témoins protégés.

Une des mesures visées consiste par exemple à fournir une plaque d'immatriculation protégée ou une identité fictive (le nom, le prénom, la date et le lieu de naissance) à ces fonctionnaires de police.

Il n'est question ici que de la protection de l'identité de fonctionnaires de police dans le cadre de leurs activités professionnelles. En effet, la protection de l'identité est une garantie pour leur sécurité et pour la réussite de leur mission.

Ainsi, le fait que l'identité réelle des membres du service de protection des témoins ou de la CGSU soit révélée peut impliquer à leur égard un danger personnel, par exemple si, en représailles ou à titre d'avertissement vis-à-vis du témoin protégé, ils deviennent la cible du milieu criminel sur lequel le témoin protégé souhaite faire une déclaration. De plus, si l'identité réelle de ces fonctionnaires de police et donc également leur domicile étaient révélés dans le milieu criminel, ce milieu pourrait également découvrir la résidence du témoin protégé.

maatregelen, waarbinnen de politieambtenaren die met de uitvoering van de getuigenbescherming worden belast, hun opdrachten kunnen voorbereiden en uitvoeren.

Het betreft met name de politieambtenaren van de getuigenbeschermingsdienst van de federale politie (artikel 103 §2 Sv.) die belast zijn met de coördinatie van de bescherming en de politieambtenaren van CGSU (artikel 103 §3, tweede lid Sv.) die belast zijn met de tenuitvoerlegging van de bescherming.

Dit artikel handelt dus enkel over algemene organisatorische maatregelen voor de politiediensten en niet over de maatregelen ten aanzien van beschermde getuigen.

Eén van de maatregelen die wordt bedoeld, is bijvoorbeeld het verschaffen van een beschermde nummerplaat of van een fictieve identiteit (naam, voornaam, geboorteplaats en -datum) voor deze politieambtenaren.

Het gaat hier enkel over het afschermen van de identiteit van politieambtenaren in het kader van hun beroepsactiviteiten.

De afscherming van de identiteit is immers een waarborg voor hun veiligheid en voor het welslagen van hun opdracht.

Zo kan het bekend geraken van de werkelijke identiteit van de leden van de getuigenbeschermingsdienst of van CGSU een persoonlijk gevaar voor hen inhouden, bijvoorbeeld wanneer zij, als represaille of als waarschuwing naar de beschermde getuige toe, zouden worden geïdentificeerd door het criminele milieu waarover de beschermde getuige een verklaring wenst af te leggen. Indien de werkelijke identiteit van deze politieambtenaren en derhalve ook hun woonplaats in het criminele milieu zouden bekend geraken, zou dit milieu echter op die manier ook kunnen doorstoten tot de verblijfplaats van de beschermde getuige.

Afin d'assurer cette protection de l'identité, il peut s'avérer nécessaire de commettre des infractions pénales, par exemple un faux pour réaliser de faux documents en vue de protéger l'identité des fonctionnaires de police.

C'est pour cette raison qu'une cause de justification légale est créée. Cette cause de justification s'applique *in rem*. Cela signifie qu'elle ôte le caractère illégal et punissable du comportement qui correspond à une qualification délictuelle. Si la cause de justification existe, aucun des participants sans exception, tant coauteurs que complices, n'est passible d'une peine puisque le fait même est justifié. Ainsi, les Ministres qui décident de faire créer des identités fictives et les fonctionnaires des départements compétents qui exécutent cette décision bénéficieront par exemple également de cette cause de justification et resteront non passibles d'une peine. Toutefois, comme ces mesures sont malgré tout radicales, le projet prévoit un système de garanties étendues : à savoir, une décision des ministres de la Justice et de l'Intérieur sur proposition de la Commission de protection des témoins.

Pareil règlement n'est pas nouveau. L'article 47quinquies, § 4, du Code d'instruction criminelle prévoit un régime identique de mesures organisationnelles spécifiques en vue de protéger les fonctionnaires de police chargés de l'exécution de mesures particulières de recherche. D'ailleurs, l'article en projet est largement inspiré par l'article 47quinquies, § 4, précité, lequel est en vigueur depuis 6 ans déjà sans avoir donné lieu à la moindre difficulté.

Article 3

Afin de garantir encore mieux la sécurité du témoin protégé, une nouvelle mesure de

Om die afscherming te verzekeren, kan het nodig zijn dat strafinbreuken worden gepleegd, bijvoorbeeld het misdrijf valsheid in geschriften wat de aanmaak van valse documenten ter afscherming van de identiteit van de politieambtenaren betreft.

Om die reden wordt een wettelijke rechtvaardigingsgrond gecreëerd. Deze rechtvaardigingsgrond werkt *in rem*. Dit betekent dat zij de wederrechtelijkheid aan de gedraging die aan een delictomschrijving beantwoordt, ontnemt en de strafbaarheid ervan opheft. Bestaat de rechtvaardigingsgrond dan zijn alle deelnemers, zonder uitzondering, zowel de mededaders als de medeplichtigen, straffeloos, aangezien het feit zelf wordt gerechtvaardigd. Zo zullen de Ministers die beslissen fictieve identiteiten te laten aanmaken en de ambtenaren van de bevoegde departementen die aan deze beslissing uitvoering geven, genieten van deze rechtvaardigingsgrond en straffeloos blijven. Aangezien deze maatregelen toch wel ingrijpend zijn, voorziet het ontwerp in een systeem met brede garanties: te weten een beslissing van de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken op voorstel van de Getuigenbeschermingscommissie.

Dergelijke regeling is niet nieuw. Artikel 47 quinquies § 4 Sv. voorziet een zelfde regime van bijzondere organisatorische maatregelen ter bescherming van de politieambtenaren belast met de uitvoering van de bijzondere opsporingsmethoden. Het artikel in ontwerp is overigens in grote mate op artikel 47 quinquies § 4 Sv. geïnspireerd. Dit laatste artikel is inmiddels al 6 jaar in voege en gaf tot geen enkele moeilijkheid aanleiding.

Artikel 3

Teneinde de veiligheid van de beschermde getuige nog beter te waarborgen, wordt een

protection ordinaire est créée, à savoir l'inscription à une adresse de contact.

Par « adresse de contact », il convient d'entendre l'adresse à laquelle le témoin est officiellement inscrit sans toutefois y résider réellement.

Toute la correspondance personnelle et officielle destinée au témoin protégé sera distribuée à l'adresse de contact.

Si cette correspondance est envoyée à l'adresse à laquelle le témoin protégé réside réellement, le caractère secret de cette adresse risque d'être mis en péril. Bien entendu, c'est à éviter puisqu'une des premières mesures de protection consiste précisément à faire résider le témoin protégé à une adresse qui doit à tout prix rester secrète. Il est donc impossible que du courrier soit expédié à cette adresse.

L'expression « adresse de contact » doit être préférée à « adresse de référence ». Dans l'article 1er, § 2, de la loi du 19 juillet 1991 relative aux registres de la population et aux cartes d'identité, l'adresse de référence est définie comme suit : « l'adresse soit d'une personne physique inscrite au registre de la population au lieu où elle a établi sa résidence principale, soit d'une personne morale, et où, avec l'accord de cette personne physique ou morale, une personne physique dépourvue de résidence fixe est inscrite ».

Si on utilisait une telle adresse de référence, cela constituerait naturellement un lien possible pour le milieu criminel, cette adresse étant celle à laquelle est inscrite une personne physique susceptible de servir de point de départ pour retrouver la véritable résidence du témoin protégé. Il

nieuwe gewone beschermingsmaatregel gecreëerd, met name de inschrijving op een contactadres.

Onder “contactadres” dient te worden begrepen het adres waar de getuige officieel wordt ingeschreven, zonder er echter werkelijk verblijf te houden.

Op het contactadres zal alle persoonlijke en officiële briefwisseling die voor de beschermde getuige bestemd is toekomen.

Indien deze briefwisseling zou worden gestuurd naar het adres waarop de beschermde getuige werkelijk verblijf houdt, dreigt dit het geheime karakter van dit adres in gevaar te brengen. Dit dient uiteraard vermeden te worden, aangezien één van de eerste beschermingsmaatregelen er juist in bestaat de beschermde getuige te laten verblijven op een adres dat te allen tijden geheim moet blijven. Het is dus onmogelijk ook maar enige briefwisseling naar dit adres te versturen.

Aan de term “contactadres” moet de voorkeur worden gegeven boven “referentieadres”. In artikel 1, § 2, van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters en de identiteitskaarten wordt het referentieadres gedefinieerd als volgt: “het adres van ofwel een natuurlijke persoon die is ingeschreven in het bevolkingsregister op de plaats waar hij zijn hoofdverblijfplaats heeft gevestigd, ofwel een rechtspersoon en waar, met de toestemming van deze natuurlijke persoon of deze rechtspersoon, een natuurlijke persoon zonder vaste verblijfplaats is ingeschreven.”

Indien gebruikt zou worden gemaakt van een dergelijk referentieadres, vormt dit uiteraard een mogelijke link voor het criminele milieu, omdat daar een natuurlijke persoon is ingeschreven die als aanknopingspunt kan dienen om de werkelijke verblijfplaats van de

va de soi que cela doit absolument être évité pour des raisons de sécurité. Comme l'inscription d'une personne physique n'est pas valable pour une adresse de contact, ce système offre davantage de garanties pour la protection de la véritable résidence du témoin protégé.

Pour toutes ces raisons, il vaut donc mieux travailler avec une « adresse de contact » et l'article 1er, § 3, de la loi du 19 juillet 1991 peut dès lors être supprimé.

Article 4

Dans le même esprit, il est créé une nouvelle mesure de protection spéciale, à savoir l'utilisation d'une identité de protection temporaire.

L'identité de protection temporaire doit être considérée comme une identité provisoire qui débouchera normalement sur une nouvelle identité, conformément à l'article 104, § 2, 2°, du Code d'instruction criminelle.

Contrairement au changement d'identité visé à l'article 104, § 2, 2°, du même Code, il s'agit toutefois d'une mesure révocable.

Cette mesure peut être imposée pendant une « période d'essai » et donc constituer une phase préalable et nécessaire à l'octroi de la mesure de protection spéciale qu'est le changement d'identité, procédure très lourde et irrévocable. L'identité de protection temporaire permet également au témoin protégé (et aux membres de sa famille) de se rendre compte de la difficulté (en termes matériels et psychologiques) de vivre sous une nouvelle identité. Abuser de cette identité de protection temporaire peut être

beschermede getuige te achterhalen. Dit dient uiteraard om veiligheidsredenen absoluut te worden vermeden. Aangezien de inschrijving van een natuurlijke persoon niet geldt voor een contactadres, biedt dit meer garanties voor de afscherming van de werkelijke verblijfplaats van de beschermede getuige.

Om al deze redenen wordt dus beter gewerkt met een "contactadres" en kan bijgevolg §3 van artikel 1 van voormelde wet van 19 juli 1991 worden opgeheven.

Artikel 4

In dezelfde zin wordt een nieuwe bijzondere beschermingsmaatregel gecreëerd, te weten het gebruik van een tijdelijke beschermingsidentiteit.

De tijdelijke beschermingsidentiteit dient te worden beschouwd als een tijdelijke identiteit die normaliter zal uitmonden in een nieuwe identiteit, zoals bedoeld in artikel 104, §2, 2° Sv.

In tegenstelling tot deze identiteitswijziging bedoeld in artikel 104, §2, 2° Sv, betreft het evenwel een beschermingsmaatregel die kan herroepen worden.

Deze maatregel kan worden opgelegd tijdens een "proefperiode" en aldus een voorafgaande en noodzakelijke fase vormen voor de toekenning van de bijzondere beschermingsmaatregel die een identiteitswijziging is, wat immers een zeer zware procedure inhoudt die niet kan herroepen worden. De tijdelijke beschermingsidentiteit biedt de beschermede getuige (en zijn familieleden) ook de mogelijkheid te ervaren hoe moeilijk het (materieel en psychologisch gezien) is om onder een nieuwe identiteit

sanctionné par un retrait de la mesure.

L'utilisation d'une identité de protection temporaire est également importante dans le cadre de la relocalisation d'un témoin protégé. Réaliser cette relocalisation sous l'identité réelle du témoin protégé génèrera de toute évidence d'importants risques de sécurité, ce qui n'en fait pas une option. Par contre, une relocalisation sous une identité de protection temporaire offrira au témoin protégé une plus grande autonomie au niveau de ses actes, favorisera son intégration dans son nouvel environnement social (école, profession, activités sportives, compte bancaire etc.) et lui permettra de profiter également des avantages accordés aux habitants de la commune (gratuité de la bibliothèque, piscine, parc à conteneurs, etc.).

La relocalisation d'un témoin protégé à l'étranger suppose d'ailleurs toujours l'octroi d'une identité de protection temporaire. En effet, l'expérience nous apprend que les autorités étrangères en font toujours une condition pour une relocalisation sur leur territoire.

Ne pas octroyer une identité de protection temporaire au témoin protégé lui donnerait d'ailleurs un message contradictoire : d'une part, il doit s'abstenir de tout contact avec certaines personnes, éviter des villes déterminées ou respecter des prescriptions de sécurité très strictes afin de ne pas être reconnu, mais d'autre part, lui et sa famille devraient accomplir tous les actes de la vie quotidienne sous leur véritable identité (école, profession, activités sportives, compte en banque, etc.).

L'identité de protection temporaire facilitera bien entendu également l'exécution des droits visés à l'article 104,

te leven. Misbruik van deze tijdelijke beschermingsidentiteit kan worden gesanctioneerd met de intrekking ervan.

Het gebruik van een tijdelijke beschermingsidentiteit is ook van belang in het raam van de relocatie van een beschermde getuige. Indien deze relocatie zou gebeuren onder de werkelijke identiteit van de beschermde getuige zal dit uiteraard voor belangrijke veiligheidsrisico's zorgen, waardoor dit geen optie is. Daarentegen zal een relocatie onder een tijdelijke beschermingsidentiteit hem een grotere autonomie bieden in zijn handelen, zijn integratie bevorderen in zijn nieuwe sociale omgeving (school, beroep, sportactiviteiten, bankrekening, enz..) en hem toelaten ook te genieten van de aan de inwoners van de gemeente verleende voordelen (gratis bibliotheek, zwembad, containerpark,...).

De relocatie van een beschermde getuige in het buitenland, veronderstelt trouwens steeds het toekennen van een tijdelijke beschermingsidentiteit. De ervaring leert immers dat de buitenlandse autoriteiten dit steevast als voorwaarde koppelen aan een relocatie op hun grondgebied.

Indien geen gebruik zou worden gemaakt van een tijdelijke beschermingsidentiteit, krijgt de beschermde getuige trouwens een tegenstrijdige boodschap: aan de ene kant moet hij zich onthouden van enig contact met sommige personen, hij moet bepaalde steden mijden of zeer strikte veiligheidsvoorschriften naleven teneinde niet herkend te worden, maar aan de andere kant zouden hij en zijn gezin dan alle handelingen van het dagelijks leven moeten stellen onder hun werkelijke identiteit (school, beroep, sportactiviteiten, bankrekening,...).

De tijdelijke beschermingsidentiteit zal uiteraard ook de uitvoering van de rechten bedoeld in artikel 104, §4 Sv. die de

§ 4, du Code précité et que peut faire valoir le témoin protégé, par exemple de l'aide dans la recherche d'un emploi.

La principale différence entre un changement d'identité et une identité de protection temporaire réside dans le fait qu'une identité de protection temporaire, outre son caractère provisoire et révocable, n'entraîne pas d'effets juridiques. Une identité de protection temporaire implique uniquement l'inscription dans le registre national (si le témoin protégé ne possède pas la nationalité belge, l'inscription sera réalisée dans le registre des étrangers), avec réception des documents afférents simplement à l'appui de l'identité de protection temporaire (par exemple, une carte d'identité, un permis de conduire, un passeport). Sous son identité de protection temporaire, le témoin protégé ne pourra donc pas se marier, ni déclarer la naissance d'un enfant, ni faire une déclaration de succession, ni acheter ou vendre des biens immobiliers, etc.

Sur ce plan également, les fonctionnaires de police et les fonctionnaires qui collaborent à la création d'une identité de protection temporaire et des documents à l'appui strictement nécessaires et qui commettent à cette fin des infractions bénéficient d'une cause de justification.

Article 5

Le changement d'identité comme mesure de protection d'un témoin menacé est une mesure extrême ayant des effets juridiques complexes.

Cette mesure de protection spéciale ne devrait concerner qu'un nombre réduit de témoins protégés.

beschermde getuige kan laten gelden, bijvoorbeeld de hulp bij het zoeken naar werk, vergemakkelijken.

Het belangrijkste verschil tussen een identiteitswijziging en een tijdelijke beschermingsidentiteit is dat een tijdelijke beschermingsidentiteit, naast uiteraard het tijdelijk en herroepbaar karakter ervan, geen rechtsgevolgen met zich meebrengt. Zij impliceert enkel de inschrijving in het rijksregister (indien de bedreigde getuige niet de Belgische nationaliteit bezit een inschrijving in het vreemdelingregister) gepaard gaande met het ontvangen van de daaraan gekoppelde documenten ter loutere ondersteuning van de tijdelijke beschermingsidentiteit (bijvoorbeeld een identiteitskaart, een rijbewijs, een paspoort). De beschermde getuige zal dus niet kunnen huwen onder zijn tijdelijke beschermingsidentiteit, noch de geboorte van een kind onder zijn werkidentiteit aangeven, geen aangifte van erfopvolging kunnen doen, geen onroerende goederen kopen of verkopen, enz.

Ook hier zullen de politieambtenaren en de ambtenaren die hun medewerking verlenen aan de creatie van een tijdelijke beschermingsidentiteit en van de strikt noodzakelijke documenten ter ondersteuning ervan en daartoe strafbare feiten plegen, genieten van een rechtvaardigingsgrond.

Artikel 5

De verandering van identiteit als beschermingsmaatregel voor een bedreigde getuige is een extreme maatregel die complexe rechtsgevolgen heeft.

Deze bijzondere beschermingsmaatregel zou enkel betrekking mogen hebben op een beperkt aantal beschermde getuigen.

En cas de relocalisation d'un témoin menacé à l'étranger, un changement d'identité est toujours exigé par les services de protection du pays d'accueil. On pourrait donc travailler en première instance avec une identité de protection temporaire.

La pratique montre que la procédure de changement de nom telle que prévue à l'article 106 du Code d'instruction criminelle n'est pas satisfaisante et ne permet en tout cas pas de cacher complètement le lien entre la nouvelle identité et l'ancienne identité. Or, l'objectif de cette mesure spéciale est précisément de rompre ce lien.

L'exposé des motifs du projet de loi réglant la protection des témoins menacés précisait d'ailleurs qu'« il est bien évidemment primordial que le lien entre les anciennes et les nouvelles données soient cachées. S'il devait être connu, ce serait non seulement extrêmement préjudiciable pour le témoin menacé mais cela viderait également de son contenu la mesure de protection elle-même » (Doc., DOC 50 1483/01, commentaire de l'article 5, p. 27).

Dans son avis sur le projet de loi réglant la protection des témoins menacés, concernant l'examen de la procédure de changement de nom, le Conseil d'Etat renvoyait à l'exposé des motifs de l'avant-projet de loi réglant la protection des témoins menacés: « Il est absolument indiqué de réglementer le changement de nom des témoins protégés afin de pouvoir au besoin recourir à cette réglementation légale. Plus particulièrement, il

In geval van relocatie van een bedreigde getuige in het buitenland eisen de beschermingsdiensten van het land van opvang altijd een verandering van identiteit. In eerste instantie zou dan met een tijdelijke beschermingsidentiteit kunnen worden gewerkt.

De praktijk toont aan dat de procedure van naamsverandering waarin artikel 106 Sv. voorziet niet toereikend is en alleszins niet toelaat het verband tussen de nieuwe en de oude identiteit volledig af te schermen. Het is nochtans juist de bedoeling van deze bijzondere maatregel deze link te verbreken.

In de toelichting bij het ontwerp van wet betreffende een regeling voor de bescherming van bedreigde getuigen was trouwens nader bepaald dat "het uiteraard van het grootste belang is dat het verband tussen de oude en de nieuwe gegevens afgeschermd wordt. Indien deze bekend zouden worden, zou niet enkel buitengewoon ernstige schade worden toegebracht aan de bedreigde getuige, maar wordt de beschermingsmaatregel zelf inhoudsloos" (parlementaire stukken DOC 1483/01, artikelsgewijze bespreking van artikel 5, bladzijde 27).

De Raad van State refereerde in zijn advies over het wetsontwerp betreffende een regeling voor de bescherming van bedreigde getuigen, bij het onderzoek van de procedure van naamsverandering, aan de memorie van toelichting bij het voorontwerp van wet betreffende een regeling voor de bescherming van bedreigde getuigen: "Het is absoluut aangewezen dat de naamsverandering van beschermde getuigen wettelijk zou

conviendrait de donner au Ministre de la Justice la possibilité d'accorder un changement de nom via une procédure administrative rapide et secrète lorsque la Commission de protection des témoins décide d'un changement d'identité. Il est important qu'un minimum de personnes connaissent le lien entre l'ancien et le nouveau nom. » (Doc., DOC 50 1483/01, avis du Conseil d'Etat, p. 41).

Le Conseil d'Etat notait cependant que « le texte en projet n'apporte toutefois aucune modification à la loi du 15 mai 1987 afin, d'une part, d'assouplir les règles du changement d'identité lorsqu'il s'agit d'un témoin protégé et, d'autre part, de limiter la publicité de cette nouvelle identité » (Doc., DOC 50 1483/01, avis du Conseil d'Etat, p. 41).

Le texte de l'actuel article 106 du Code d'instruction criminelle, qui semble ne pas avoir fait l'objet d'une discussion approfondie à l'époque, ne répond pas à la philosophie de la protection d'un témoin protégé.

En effet, les adaptations par rapport à la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms ne portent actuellement que sur une procédure plus rapide (un arrêté ministériel plutôt qu'un arrêté royal), la non-publication, la gratuité de la procédure et une garantie de sécurité (délivrance d'une copie ou d'un extrait d'un acte de l'état civil de la personne concernée uniquement avec l'autorisation du procureur du roi).

Comme déjà dit, la pratique montre que

geregeld worden, zodat er gebruik van gemaakt kan worden zo nodig. Meer bepaald zou een mogelijkheid moeten geschapen worden voor de minister van Justitie een naamswijziging te verlenen via een snelle en geheime administratieve procedure in geval tot een wijziging van identiteit door de Getuigenbeschermingscommissie werd besloten. Het is van belang dat zo weinig mogelijk mensen de link kennen tussen de oude en de nieuwe naam ” (DOC. 50 1483/01, advies van de Raad van State, bladzijde 41).

De Raad van State merkte evenwel het volgende op “de ontworpen tekst brengt echter geen enkele wijziging aan in de voormelde wet van 15 mei 1987 die ertoe zou strekken enerzijds de regels inzake identiteitswijziging te versoepelen wanneer het om een beschermd getuige gaat, en anderzijds de bekendmaking van die nieuwe identiteit te beperken” (DOC. 50 1483/01, advies van de Raad van State, bladzijde 41).

De tekst van het huidige artikel 106 Sv., die destijds niet het voorwerp van veel discussie lijkt te hebben uitgemaakt, beantwoordt niet aan de filosofie van de bescherming van een bedreigde getuige.

De aanpassingen ten opzichte van de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen, hebben immers op dit ogenblik enkel betrekking op een snellere procedure (een ministerieel besluit veeleer dan een koninklijk besluit), de niet-bekendmaking, de kosteloosheid van de procedure en een veiligheidswaarborg (afgeven van een afschrift van of uittreksel uit een akte van de burgerlijke stand van de betrokken persoon enkel met toelating van de procureur des Konings).

Zoals reeds gezegd toont de praktijk aan

cela n'offre pas suffisamment de garanties, même dans la mesure où dans différents dossiers, après analyse et malgré la nécessité, on a fini par renoncer à réellement initier cette procédure en raison du risque important au niveau de la sécurité.

Le projet prévoit dès lors une série de modifications exposées ci-après.

Il convient tout d'abord de noter ce qui suit : bien que la protection de témoins menacés ne concerne pas exclusivement des personnes de nationalité belge, l'option retenue est malgré tout de limiter la mesure spéciale radicale du changement d'identité aux personnes de nationalité belge. Effectivement, la détermination du nom et le changement de nom sont régis par la loi nationale de l'intéressé (articles 37 et 38 du Code de droit international privé), d'où la difficulté à appliquer la procédure visée à l'article 106 précité pour les témoins menacés de nationalité étrangère.

Limitation du nombre d'acteurs

La procédure décrite à l'article 106 prévoit l'intervention d'un trop grand nombre d'acteurs.

De très nombreuses personnes sont donc à même d'établir le lien entre l'ancienne et la nouvelle identité. D'autres autorités s'ajouteront inmanquablement au nombre de ces personnes tout au long de l'existence du témoin protégé et de sa famille, comme par exemple le notaire intervenant dans une succession dévolue au témoin protégé.

L'objectif doit dès lors consister à limiter autant que possible le nombre de personnes

dat dit niet voldoende garanties biedt, zelfs in die mate dat in verschillende dossiers, na analyse en alhoewel noodzakelijk, er omwille van het grote veiligheidsrisico uiteindelijk afgezien werd van het daadwerkelijk initiëren van deze procedure.

Het ontwerp voorziet dan ook in een aantal wijzigingen die hieronder verder worden uiteengezet.

Vooreerst dient evenwel te worden gesteld dat, alhoewel de bescherming van bedreigde getuigen niet uitsluitend betrekking heeft op personen met de Belgische nationaliteit, er toch wordt voor geopteerd om de verregaande bijzondere maatregel van de identiteitswijziging te beperken tot personen met de Belgische nationaliteit. De vaststelling van de naam en de naamsverandering worden immers beheerst door de nationale wet van de betrokkene (art. 37 en 38 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht), waardoor moeilijk toepassing kan worden gemaakt van de in artikel 106 bedoelde procedure voor bedreigde getuigen van een vreemde nationaliteit.

Beperking van het aantal actoren

De in artikel 106 beschreven procedure voorziet in de tussenkomst van een te groot aantal actoren.

Een groot aantal personen kan dus het verband leggen tussen de oude en de nieuwe identiteit. In de loop van het ganse bestaan van de beschermde getuige en zijn familie komen daar onvermijdelijk nog andere overheden bij, zoals bijvoorbeeld de notaris die tussenkomt wanneer de beschermde getuige een erfenis zou te beurt vallen.

Bijgevolg moet het doel erin bestaan zoveel mogelijk het aantal personen of

ou d'autorités à même d'établir le lien entre l'ancienne et la nouvelle identité d'une personne protégée.

Le projet répond à cet objectif en conférant au président de la Commission de protection des témoins et au service de protection des témoins un rôle central dans la détermination de la nouvelle identité et la tenue des registres spéciaux dans lesquels le dispositif de l'arrêté ministériel sera transcrit.

Changement de nom, prénom, lieu et date de naissance

L'article 106, § 1er, du Code d'instruction criminelle n'autorise que le changement de nom et de prénom.

Afin d'assurer une protection optimale des données relatives au témoin protégé et à sa famille dans les banques de données importantes, comme celle du registre national, il faudrait également pouvoir apporter une modification au niveau de la date et du lieu de naissance. A cet égard, il convient bien entendu de tenir compte des effets juridiques qui peuvent y être associés.

C'est la raison pour laquelle il est proposé d'autoriser également la modification du lieu et de la date de naissance, outre le changement du nom et du prénom.

Compte tenu des effets juridiques de telles modifications, il faut être extrêmement prudent et limiter la modification : d'après sa nouvelle identité, la personne doit être née en Belgique (sinon, cela peut entraîner des conséquences sur la nationalité) et la modification de la date de naissance doit être minimale et ne porter que sur un jour

overheden te beperken die het verband kunnen leggen tussen de oude en de nieuwe identiteit van een beschermde persoon.

Het ontwerp komt hieraan tegemoet door de voorzitter van de Getuigenbeschermingscommissie en de Getuigenbeschermingsdienst een centrale rol toe te kennen in het vaststellen van de nieuwe identiteit en het bijhouden van de bijzondere registers waarin het beschikkend gedeelte van het ministerieel besluit zal worden overgeschreven.

Verandering van naam, voornaam, geboorteplaats en -datum

Artikel 106 Sv , § 1, staat enkel de verandering van naam en voornaam toe.

Teneinde de gegevens betreffende de beschermde getuige en zijn familie zoveel mogelijk te beschermen in de belangrijke databanken, zoals die van het Rijksregister, zou het mogelijk moeten zijn ook een wijziging aan te brengen in de geboortedatum en -plaats. Daarbij moet uiteraard rekening gehouden worden met de rechtsgevolgen die eraan verbonden kunnen zijn.

Derhalve wordt voorgesteld naast de verandering van de naam en de voornaam ook het wijzigen van de geboorteplaats en -datum toe te staan.

De rechtsgevolgen van dergelijke wijzigingen indachtig, moet uitermate voorzichtig te werk gegaan worden en moet de wijziging beperkt worden: volgens zijn nieuwe identiteit moet de persoon in België geboren zijn (anders kan dat gevolgen hebben voor de nationaliteit) en moet de wijziging van de geboortedatum

ou sur un mois (sinon, cela peut entraîner des conséquences, par exemple sur la date de la majorité).

Il est proposé de créer auprès des autorités communales des registres spéciaux destinés à la transcription du dispositif de l'arrêté ministériel relatif au changement d'identité, selon les modalités déterminées par le roi, et d'en limiter strictement l'accès.

Par dérogation à l'article 43 du Code civil, ces registres spéciaux sont conservés au service de protection des témoins de la police fédérale, qui dispose effectivement de l'infrastructure pour conserver les documents visés à l'article 5bis de la loi du 11 décembre 1998 relative à la classification et aux habilitations, attestations et avis de sécurité.

Il est dès lors proposé de ne plus transmettre la copie de l'arrêté ministériel octroyant le changement d'identité au procureur du roi (ni à la Commission de protection des témoins) mais de fournir l'original de cet arrêté, classifié très secret, au service de protection des témoins uniquement.

Enfin, afin de cacher entièrement le lien entre l'ancienne et la nouvelle identité tout en veillant à ce que la nouvelle identité produise des effets juridiques, il est proposé de modifier la nature de la transcription obligatoire en marge des actes de l'état civil relatifs au témoin protégé.

Cette mention présente l'avantage de ne pas inscrire le nouveau nom en marge de l'acte de l'état civil tout en assurant la

minimaal zijn: een verandering van een dag of een maand (anders kan dat gevolgen hebben, bijvoorbeeld voor de datum van de meerderjarigheid).

Voorgesteld wordt om bij de gemeentelijke overheden bijzondere registers in te stellen die bestemd zijn voor de overschrijving van het beschikkend gedeelte van de beslissing van het ministerieel besluit inzake de identiteitswijziging, volgens de door de Koning bepaalde nadere regels en de toegang ertoe strikt te beperken.

In afwijking van artikel 43 van het Burgerlijk Wetboek worden deze bijzondere registers bewaard bij de Getuigenbeschermingsdienst van de federale politie, die immers beschikt over de infrastructuur voor het bewaren van de documenten bedoeld in artikel 5bis van de wet van 11 december 1998 betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen.

Er wordt dan ook voorgesteld dat het afschrift van het ministerieel besluit tot machtiging van de identiteitswijziging niet meer wordt overgezonden aan de procureur des Konings (en evenmin aan de Getuigenbeschermingscommissie), maar dat het origineel van dit besluit, met classificatie zeer geheim, enkel aan de Getuigenbeschermingsdienst wordt bezorgd.

Teneinde de link tussen de oude en de nieuwe identiteit volledig af te schermen en tegelijk ervoor te zorgen dat de nieuwe identiteit rechtsgevolgen heeft, wordt ten slotte voorgesteld de aard van de verplichte overschrijving op de kant van de akten van de burgerlijke stand betreffende de beschermde getuige te wijzigen.

Deze vermelding biedt het voordeel dat de nieuwe naam niet op de kant van de akte van de burgerlijke stand wordt

publicité de l'obtention d'un changement de nom dans le cadre de l'article 106 Code d'instruction criminelle. Comme le fait d'être un témoin protégé n'est pas secret, cette mention n'entraîne aucune conséquence.

Le témoin protégé témoigne devant le tribunal sous sa véritable identité qui est connue. Le plus important est que le lien avec sa nouvelle identité ne puisse être établi.

Enfin, le droit de timbre ayant été supprimé, il convient de supprimer les mots « du droit de timbre et » dans l'actuel § 3 de l'article 106 du Code d'instruction criminelle.

Article 6

Il peut être renvoyé à ce qui est expliqué concernant l'article 3.

ingeschreven en toch te zorgen voor de bekendmaking van het verkrijgen van een naamsverandering in het kader van artikel 106 Sv. Aangezien het gegeven een beschermde getuige te zijn niet geheim is, heeft deze vermelding geen gevolgen.

De beschermde getuige legt voor de rechtbank zijn getuigenis af onder zijn echte identiteit, die gekend is. Het belangrijkste is dat de link met zijn nieuwe identiteit niet kan gelegd worden.

Aangezien het zegelrecht werd afgeschaft, moeten de woorden "van zegelrecht en" geschrapt worden in de huidige § 3 van artikel 106 Sv.

Artikel 6

Er kan worden verwezen naar wat wordt uiteengezet onder artikel 3.